

Sygn. akt IV CNP 29/19

POSTANOWIENIE

Dnia 15 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie ze skargi powoda
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego w B.
z dnia 15 czerwca 2018 r., sygn. akt VII Ga (...),
w sprawie z powództwa J. A. R.
przeciwko A. M.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 maja 2020 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

J. A. R. – powód w postępowaniu przeciwko A. M. o zapłatę - wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 15 czerwca 2018 r., którym w następstwie uwzględnienia apelacji pozwanej zmieniono wyrok Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 20 czerwca 2017 r. i oddalono powództwo.

Skarżący podniósł, że wyrok jest niezgodny z art. 227 w zw. z art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest środkiem prawnym mającym, poprzez zakwestionowanie zgodności z prawem orzeczenia, przesądzić jedną z przesłanek deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Stanowi ona nadzwyczajny, sformalizowany środek procesowy, zatem przepisy regulujące ją powinny być wykładane ściśle (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2006 r., I CNP 14/06, nie publ., z dnia 28 marca 2007 r., II CNP 124/06, nie publ., z dnia 25 marca 2009 r., V CNP 93/08, nie publ., z dnia 3 czerwca 2009 r., IV CNP 116/08, nie publ.).

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest dopuszczalna tylko wtedy, gdy zmiana lub uchylenie zaskarżonego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Należy odróżnić niemożność zmiany lub uchylenia prawomocnego wyroku w drodze innych środków prawnych, która stanowi przesłankę dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹ § 1 k.p.c.), od wiążącego się z tą przesłanką wymagania skargi w postaci wykazania niemożności wzruszenia zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych, które stanowi jej element konstrukcyjny (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.). W konsekwencji odrzucenie skargi następuje nie tylko wtedy, gdy skarżący nie spełnił wskazanego wymagania, tj. nie zawarł w skardze wywodu mającego wykazać, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe (art. 424⁸ § 1 k.p.c.), ale również wtedy, gdy zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze innych środków prawnych były lub są możliwe (art. 424⁸ § 2 k.p.c.). Niemożność zmiany lub uchylenia zaskarżonego prawomocnego wyroku w drodze innych środków prawnych, jako przesłanka dopuszczalności skargi, musi istnieć zarówno w przeszłości, jak i w chwili oceny dopuszczalności skargi (*verba legis* „zmiana lub uchylenie tego wyroku (...) nie było i nie jest możliwe”). Oznacza to, że skarga jest niedopuszczalna zarówno wtedy, gdy zmiana lub uchylenie wyroku były możliwe w przeszłości i nadal są możliwe w chwili oceny dopuszczalności skargi, jak i wtedy, gdy zmiana lub uchylenie wyroku były możliwe w przeszłości, ale nie są możliwe w chwili oceny dopuszczalności skargi (wyjątek w tym zakresie przewiduje art. 424¹ § 2 k.p.c.) oraz, gdy zmiana lub uchylenie wyroku nie były możliwe w przeszłości,

ale są (stały się) możliwe w chwili oceny dopuszczalności skargi. Ta ostatnia sytuacja może wystąpić w przypadku zmiany normatywnej polegającej na wprowadzeniu - po uprawomocnieniu się wyroku lub nawet wniesieniu skargi - przez ustawodawcę dodatkowego środka prawnego, który może doprowadzić do wzruszenia prawomocnego wyroku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2018, III CNP 9/18, OSNC 2018, nr 12, poz. 121).

Do takiej zmiany doszło w dniu 3 kwietnia 2018 r., a więc przed wniesieniem skargi, poprzez wprowadzenie do polskiego systemu prawnego skargi nadzwyczajnej, której celem jest eliminacja prawomocnych orzeczeń naruszających zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji albo w sposób rażąco naruszających prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (art. 89 i nast. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym). Wprowadzenie skargi nadzwyczajnej ma znaczenie dla dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Skoro wprowadzono dodatkową, nieprzewidzianą wcześniej, gwarancję zgodności z prawem orzeczeń sądowych, otwierając drogę do zmiany lub uchylenie wadliwego orzeczenia poza trybem skargi kasacyjnej i skargi o wznowienie, to skorzystanie z niej - na równi ze skorzystaniem ze skargi kasacyjnej i skargi o wznowienie - musi wyprzedzać dochodzenie ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Gwarancja ta zakłada możliwość usunięcia źródła szkody w postaci wydania orzeczenia, co może uczynić odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa bezprzedmiotową (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2018 r., III CNP 19/18, nie publ.).

Mając zatem na względzie fakt wprowadzenia skargi nadzwyczajnej do polskiego systemu prawnego należy przyjąć, iż poczynając od dnia 4 kwietnia 2018 r. strona wnosząca skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, wypełniając obowiązek przewidziany w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., musi wykazać, że złożyła do uprawnionego organu (art. 89 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym) wniosek o wniesienie skargi nadzwyczajnej i nie został on uwzględniony. Niewykazanie tej okoliczności powoduje odrzucenie skargi na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. jako niedopuszczalnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

jw